

DERĪGO IZRAKTEŅU PĀRVALDĪŠANA LATVIJĀ

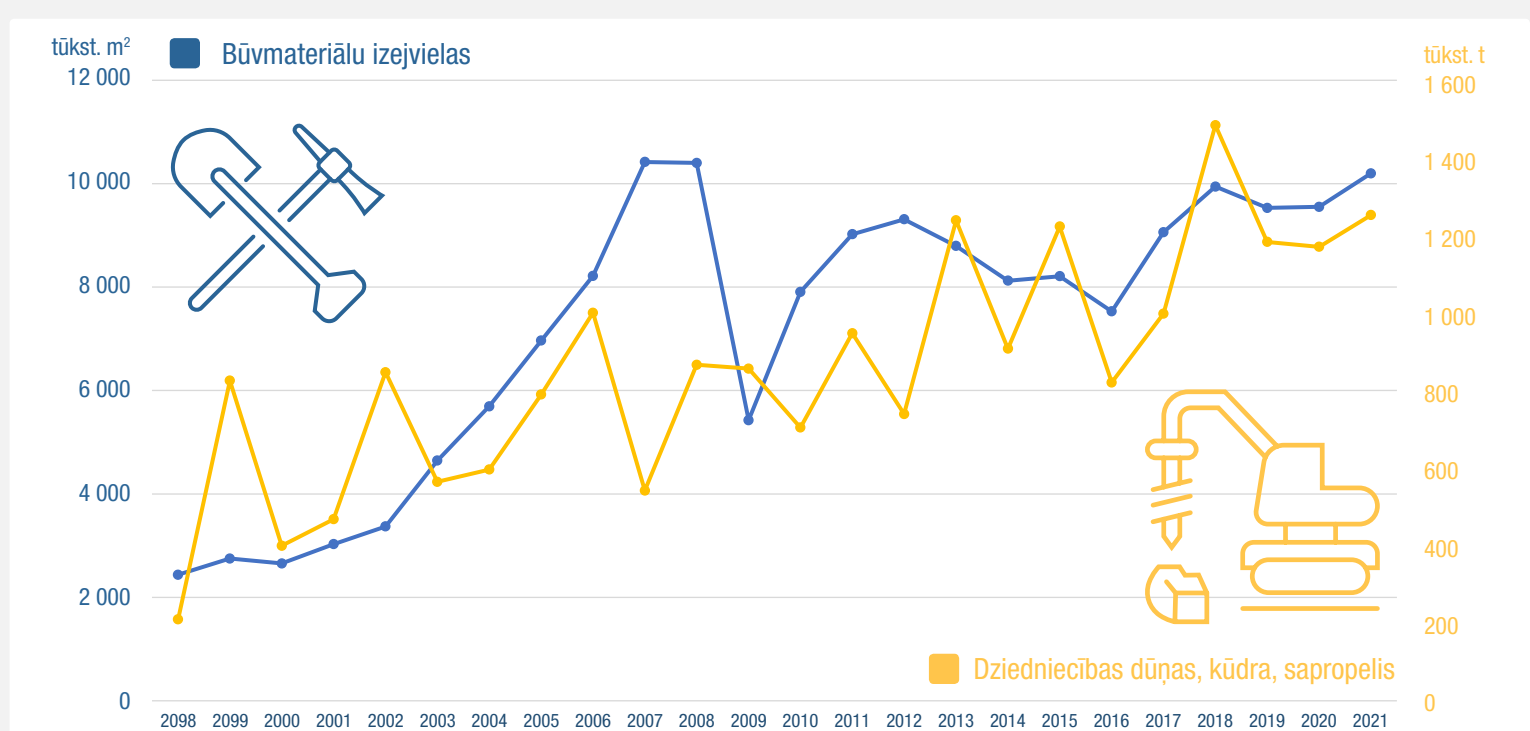
LATVIJAS DERĪGIE IZRAKTEŅI

ALEIRĪTS
MĀLS
SMILŠMĀLS
PAZEMES
ŪDEŅI
ŠŪNAKMENS

DOLOMĪTS ĢIŠĀKMENS KAĻĶAKMENS
KVARCA SMILTS LAUKAKMEŅI MĀLSMILTS
SMILTS SMILTS-GRANTS
KŪDRA SAPROPELIS
OGLŪDENRAŽI DZIEDNIECĪBAS DŪŅAS

DERĪGO IZRAKTEŅU IEGUVE (1998 – 2021)

Tendence – ieguves apjoms pakāpeniski palielinās

Lielie infrastruktūras objekti palielina pieprasījumu

LATVIJĀ DERĪGIE IZRAKTEŅI NAV PĀRVALDĪTI ILGTSPĒJĪGI

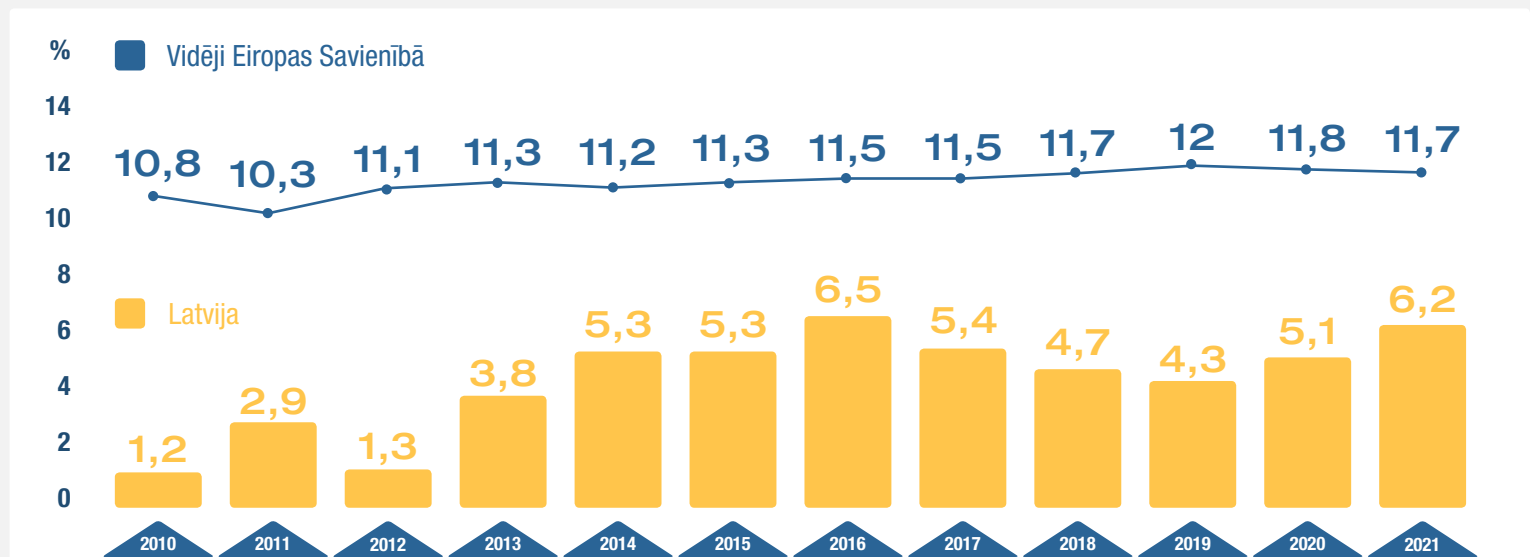
- Trūkst visaptverošas stratēģijas zemes dzīļu izmantošanai
- Nav pilnīgas, kvalitatīvas un savlaicīgas informācijas par valstī pieejamajiem derīgajiem izrakteņiem
- Trūkst strukturētu datu un riskos balstītas pārbaudes
- Nepilnības normatīvajos aktos par derīgo izrakteņu ieguves vietu rekultivāciju

NEPILNĪBAS DATU APSTRĀDĒ UN UZKRAŠANĀ NEĻAUJ PILNVĒRTĪGI PLĀNOT MĒRĶTIECĪGU ZEMES DZĪĻU IZMANTOŠANU

- Publiski pieejamā informācija par derīgajiem izrakteņiem ir nepilnīga un kļūdaina
- Plānoto 90% vietā pašlaik digitāli pieejami vien 10% no ģeoloģiskās informācijas sistēmas datiem
- Latvijā jau 20 gadus nenotiek sistemātiski jaunu derīgo izrakteņu u.c. zemes dzīļu resursu meklēšanas un izpētes darbi

OTRREIZĒJO MATERIĀLU IZMANTOŠANA LATVIJĀ

- Pašlaik Latvijā otrreizējo materiālu izmantošanas īpatsvars ~2 reizes atpaliek no ES vidējā rādītāja (12%)
- Kopumā otrreizējo materiālu izmantošanas apjoms palielinās - 2010. gadā tas bija ~1%; 2021. gadā - pārsniedza 6% no kopējā patēriņa
- Latvija ir apņēmusies 2027.gadā sasniegt 11% no kopējā patēriņa

Derīgos izrakteņus svarīgi izmantot maksimāli ilgtspējīgi un efektīvi, t.sk. pēc iespējas nodrošinot neatjaunojamo resursu aizstāšanu ar atjaunojamiem resursiem vai otrreiz pārstrādājamiem materiāliem. Valstij kopumā jārada priekšnosacījumi ilgtspējīgai dabas resursu apsaimniekošanai, t.sk. jāuzrauga, lai, pabeidzot derīgo izrakteņu ieguvu, to ieguves vietas tiktu rekultivētas jeb sagatavotas pilnvērtīgai tālākai izmantošanai.

Inga Vilka, Valsts kontroles padomes locekle

NEPIETIEKAMS REGULĒJUMS IEGUVES VIETU REKULTIVĀCIJAI RADA RISKU PALIELINĀTIES DEGRADĒTĀM TERITORIJĀM

31.12.2020. derīgie izrakteņi ilgāk par **288** derīgo izrakteņu pieciem gadiem nebija iegūti **288** ieguves vietās, no kurām:

- 88%** jeb **254** atradnēm nebija spēkā esošas atļaujas vai licences un šīs atradnes nav rekultivētas
- atļauja vai licence nav spēkā
  - » 10 gadus ▶ 140 atradnēm
  - » 15 gadus ▶ 79 atradnēm
  - » 20 gadus ▶ 30 atradnēm
- 43** licences jeb **17%**, kurām ir beidzies termiņš, ir izsniegtas 19 pašvaldībām, t.sk. licences termiņš:
  - » no 2000. līdz 2010. gadam beidzies 13 derīgo izrakteņu ieguves vietās
  - » no 2011. līdz 2021. gadam beidzies 30 derīgo izrakteņu ieguves vietās

30.06.2022. NO **128** derīgo izrakteņu ieguvējiem (uzņēmumiem) **39** uzņēmumi ir likvidēti, nerekultivējot **51** ieguves vietu

KATRU GADU PALIELINĀS IZMAKSAS DEGRADĒTO IEGUVES VIETU SAKĀRTOŠANAI

Latvijā apzināto degradēto kūdras ieguves vietu rekultivācijas izmaksu aplēses

2016. GADĀ **14milj. EUR** **2022. GADĀ** **20milj. EUR**

Ja izrakteņu ieguvējs nebūs izpildījis pienākumu rekultivēt ieguves vietu, tad izmaksas būs jāsedz zemes īpašniekam. Lielākā daļa kūdras ieguves vietu pieder valstij un pašvaldībām

VARAM, VVD UN LVĢMC #PĒCREVĪZIJA SNIEGTI 13 IETEIKUMI, LAI NODROŠINĀTU:

- korektu informāciju Derīgo izrakteņu atradņu reģistrā
- dabas resursu ilgtspējīgu pārvaldību, izstrādājot zemes dzīļu izmantošanas stratēģiju
- riskos balstītu derīgo izrakteņu ieguves pārbaudīšanu un uzraudzību
- atbildības piemērošanu par derīgo izrakteņu ieguves pārkāpumiem atbilstoši normatīvajiem aktiem
- veicinātu derīgo izrakteņu ieguves vietu rekultivāciju pēc ieguves pabeigšanas

VARAM – Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
VVD – Valsts vides dienests
LVĢMC – valsts SIA "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs"

ATBILDĪGUMS

SADARBĪBA

ATTĪSTĪBA

© Valsts kontrole